

DE MOEITE WAARD IN ONDERWIJSONDERZOEK

Oktober 2026

Samenvatting van het artikel
Biesta, G. (2026). What kind of research for what kind of education? Lessons for the OECD and others. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 1–16. https://doi.org/10.1080/1359866X.2026.2749544

In de herfstvakantie kwam weer een interessant artikel van Gert Biesta beschikbaar. In het artikel *What kind of research for what kind of education? Lessons for the OECD and others* onderzoekt Gert Biesta welke soorten onderzoek het onderwijs nodig heeft. Biesta bekritiseert een OECD-rapport dat het gebruik van onderzoek vooral behandelt als een verspreidingsvraagstuk: beschikbare kennis moet beter bij docenten terechtkomen. Volgens hem ontbreekt daarmee de wezenlijke vraag welke kennis past bij de aard en bedoeling van onderwijs.

Onderwijs draait niet uitsluitend om kennisoverdracht en maatschappelijke voorbereiding, maar ook om de vrijheid van leerlingen om zelf verantwoordelijkheid voor hun leven te nemen. Daarom hebben docenten twee soorten kennis nodig. **Instrumentele kennis** helpt bij de vraag hoe zij kunnen handelen. **Oriënterende kennis** helpt hen begrijpen wat er speelt, welke doelen waardevol zijn en hoe zij leerlingen en hun eigen rol kunnen bezien.

Onderzoek biedt daarbij mogelijkheden, geen gegarandeerde recepten. Onderwijs ontstaat door communicatie, interpretatie en de gezamenlijke inzet van docent en leerling. Professioneel oordeelsvermogen blijft dus onmisbaar.

Figure 1. Biesta's quadrant: four modalities of educational research.

	Technical role: Instrumental knowledge	Cultural role: orientational knowledge
Functionalisation	1	2
Finalisation	3	4

Biesta combineert deze twee kennisvormen met twee onderzoeksposities: dicht bij concrete praktijkproblemen of op grotere afstand daarvan. Zo ontstaan vier onderzoeksmodaliteiten. Het OECD-rapport richt zich volgens hem vrijwel uitsluitend op direct toepasbaar, instrumenteel onderzoek. Zijn pleidooi is breder: waardevol onderzoek ondersteunt zowel het handelen als het begrijpen en doordenken van onderwijs. Ook onderzoek zonder onmiddellijk toepasbare opbrengst verdient daarom ruimte.

Voor docenten in het voortgezet onderwijs vertaal ik dit naar de volgende aandachtspunten:

- **Gebruik onderzoek met professioneel oordeel.** Vraag bij een bewezen effectieve aanpak: bij welke leerlingen, voor welk doel en onder welke omstandigheden werkte deze? Onderzoek vervolgens of de aanpak bij jouw klas past.
- **Bespreek ook waartoe je onderwijs geeft.** Kijk naast cijfers en examenresultaten naar de ruimte die leerlingen krijgen om zelfstandig te oordelen en verantwoordelijkheid te nemen.
- **Lees breder dan onderzoek naar effectiviteit.** Pedagogische, sociologische en filosofische studies kunnen helpen om bijvoorbeeld kansenongelijkheid, leerlinggedrag en je eigen verwachtingen beter te begrijpen.
- **Onderzoek wat leerlingen van je aanpak meekrijgen.** Een beloningssysteem kan de inzet vergroten, maar wat leert het leerlingen over de waarde van leren? De werkwijze heeft zelf ook pedagogische betekenis.
- **Maak praktijkervaring bespreekbaar.** Bespreek met collega's concrete lessituaties, jullie afwegingen en de reacties van leerlingen. Verbind deze ervaringen aan onderzoek om het gezamenlijke inzicht te verdiepen.
- **Geef professionalisering twee sporen.** Werk zowel aan betere didactische handelingsmogelijkheden als aan het gesprek over goed onderwijs. Niet iedere waardevolle studiedag hoeft een onmiddellijk toepasbaar lesrecept op te leveren.

De moeite waard

JAC. P. THIJSSE COLLEGE